

Raport dotyczący przeprowadzonych działań społecznych

Opracowanie: Konsorcjum Utila Sp. z o.o. & Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach

Zamawiający:

Miasto Rybnik

ul. Bolesława Chrobrego 2

44-200, Rybnik

Wykonawca – konsorcjum firm:

UTILA sp. z o.o.

ul. Targowa 42/20

03-733 Warszawa

www.utila.pl

Utila''

Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach

ul. Rolna 43

40-555 Katowice

Dokument opracowany na podstawie umowy nr RA.2151.24.2018 zawartej w dniu 27.07.2018 r. dotyczącej opracowania koncepcji architektoniczno-urbanistycznej zagospodarowania części wspólnych terenów mieszkalnych osiedla przy ulicy Słonecznej w Rybniku, w dzielnicy Paruszowiec Piaski z zastosowaniem technik partycypacyjnych w ramach projektu pn. „Rewitalizacja miasta nowa energia rybnickiej tradycji” współfinansowanego z funduszy europejskich w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

1. Wstęp

Przedmiotem raportu jest przedstawienie przeprowadzonych działań społecznych oraz przeprowadzonej akcji promocyjnej wydarzeń realizowanych w ramach zamówienia dotyczącego opracowania koncepcji architektoniczno-urbanistycznej zagospodarowania części wspólnych terenów mieszkalnych osiedla przy ulicy Słonecznej w Rybniku, w dzielnicy Paruszowiec-Piaski z zastosowaniem technik partycypacyjnych realizowanego w ramach projektu „Rewitalizacja miasta – nowa energia rybnickiej tradycji” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Przedmiotem opracowania jest obszar części wspólnych terenów mieszkalnych przy ul. Słonecznej w Rybniku.

W ramach działań społecznych przeprowadzono:

- trzy spotkania warsztatowe realizowane metodą Planning For Real,
- wernisaż oraz prezentację ostatecznej wersji koncepcji,
- działania promocyjno-informacyjne dotyczące przeprowadzanych wydarzeń.

2. Opis zastosowanej metodologii

Koncepcja architektoniczno-urbanistyczna opracowywana była metodą wykorzystującą techniki partycypacyjne, włączającą w prace zespołu projektowego mieszkańców oraz innych interesariuszy obszaru, na którym prowadzone są działania. Wykonawca przeprowadził szereg aktywnych form partycypacji z udziałem społeczności lokalnej, na podstawie uzgodnionej z Zamawiającym „Metodologii działań partycypacyjnych”.

Przeprowadzone zostały działania promocyjno-informacyjne oraz 3 spotkania z interesariuszami, dwa z nich na etapie zbierania opinii i wniosków oraz jedno na etapie prezentacji założeń wypracowanej koncepcji.

Pierwsze ze spotkań skupiać się będzie na zbieraniu problemów i sugestii. W centrum pomieszczenia, w którym prowadzony ma być warsztat stoi mapa/makieta obszaru działania, przy którym obsługa pomaga uczestnikom zrozumieć go i odnaleźć na nim odpowiednie miejsca oraz pomaga w określeniu i lokalizacji ich spostrzeżeń materializowanych, następnie w formie Kart Problemów/Sugestii. Każdy nowo przychodzący gość – potencjalny uczestnik warsztatów proszony jest o zarejestrowanie się, poprzez wpisanie na listę. Wprawdzie uczestnictwo w warsztatach jest anonimowe, ale do celów dokumentacji projektu prowadzi się listę uczestników, na której zawarta jest zgoda na publikowanie wizerunku. Prace przy modelu prowadzi facylitator. Po bokach modelu umieszczone są stoliki z Kartami Problemów/Sugestii. Stoliki obsługuje dodatkowa osoba/osoby wyjaśniające rolę i zawartość kart KPS. Uczestnicy mają podchodzić do modelu, rozeznaczyć skalę i orientację modelu, odnaleźć znane miejsca, a następnie odejść po Kartę Problemów/Sugestii do bocznych stolików (tylko tam mogą

obejrzeć jakie są opcje) i powrócić do modelu, aby położyć przygotowaną kartę. Kolejne fazy sytuacji na modelu są rejestrowane fotograficznie.

Drugi warsztat ma za zadanie dokonanie priorytetyzacji usystematyzowanych sugestii przedstawionych na pierwszym warsztacie oraz wywołanie i wzmocnienie zaangażowania mieszkańców w realizację wybranych działań rewitalizacyjnych. Nastąpi też wstępne wskazanie podmiotów, których zaangażowanie konieczne będzie dla realizacji wybranych zadań. Uczestnicy warsztatu będą mieli możliwość przeanalizowania dotychczasowych zgłoszonych sugestii pod kątem kolejności i zakresu działań oraz wskazanie wykonawców oraz współwykonawców, w tym sposobów włączenia mieszkańców w realizowane projekty. Zasady uczestnictwa oraz rejestracji drugiego warsztatu są takie same, jak w przypadku poprzedniego spotkania.

Spotkanie podsumowujące będzie miało za zadanie zaprezentowanie rozwiązań projektowych, przygotowanych na podstawie wniosków z poprzednich warsztatów. Uczestnicy będą mieli okazję przedstawić swoje dodatkowe sugestie i opinie dotyczące projektu, które będą stanowiły materiał pomocniczy do sporządzenia końcowej wersji koncepcji.

Wszystkie spotkania odbywały się w przestrzeni publicznej - namiocie plenerowym ustawionym na obszarze opracowywania lub w drewnianej altanie również będącej na terenie podwórka przy ul. Słonecznej. Takie rozwiązanie umożliwiło uczestnictwo dużej ilości osób. Działania partycypacyjne były realizowane przy wykorzystaniu metody Planning for Real™, która pomaga lokalnej społeczności zidentyfikować jej potrzeby, dążenia i aspiracje w odniesieniu do otaczającej przestrzeni. Metoda PFR obejmuje bowiem włączenie społeczności lokalnej w proces ustanawiania priorytetów i planowania procesu wdrożenia poprzez określanie możliwych działań i kształtowania osi czasu. Ten proces obejmuje także deklaracje członków społeczności lokalnej do aktywnego włączenia się w proces realizacyjny – na poziomie posiadanych możliwości, umiejętności i zasobów.

Warsztaty poprowadzili certyfikowani facylitatorzy metody Planning for Real™. Wszystkie warsztaty zostały udokumentowane, a raporty przekazano Zamawiającemu.

W celu zapewnienia właściwego przeprowadzenia warsztatów, a co się z tym wiąże odpowiednią frekwencją interesariuszy podczas spotkań, wykonawca wykorzystał szereg kanałów informacyjnych skierowanych do różnych grup wiekowych i zawodowych interesariuszy: plakaty, ulotki, strona Urzędu Miejskiego oraz ogłoszenie na lokalnych stronach internetowych oraz social media. Grupami docelowymi działań są mieszkańcy obszaru działania oraz okolicznych terenów, lokalne organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy. Informacje dotyczące terminu i miejsca konsultacji były przekazywane z tygodniowym wyprzedzeniem.

Ostatnim wydarzeniem było przeprowadzenie wernisażu oraz prezentacji koncepcji, na którym wszystkie zainteresowane osoby miały możliwość obejrzenia ostatecznej wersji koncepcji oraz zadanie pytania projektantom koncepcji.

3. Harmonogram działań

Działania partycypacyjne odbywające się w ramach realizowanego zamówienia opierały się na czterech głównych wydarzeniach:

- Pierwsze spotkanie na etapie zbierania opinii i wniosków, które odbyło się 10 września 2018 roku w godzinach 16:00 – 18:00 na obszarze działania przy ul. Słonecznej. Na warsztatach obecnych było 30 osób. Spotkanie odbywało się w namiocie plenerowym, w którym znajdowała się makietę obszaru opracowywania z naniesionymi zabudowaniami w skali 1:150. Na sąsiednim stoliku znajdowało się 80 propozycji, mieszających się na kolorowych kartkach. Każdy kolor przedstawiał grupę zagadnień: dostępność i bezpieczeństwo, obiekty i wyposażenie, życie sąsiedzkie i rekreacja oraz zieleń i ochrona przyrody. Były dostępne również puste kartki, przeznaczone do własnoręcznego dopisania sugestii. W następnej kolejności można było przyczepić za pomocą pinesek kartkę w dowolnym miejscu. Obecni na miejscu facylitatorzy starali się wspomagać uczestników w pracy nad makietą. Dla wszystkich obecnych na miejscu przewidziany był serwis kawowy. Uczestnicy przyczepili na makietę 85 sugestii zmian w ich najbliższym otoczeniu. Facylitatorzy zapisywali również wnioski wynikające z bezpośrednich rozmów z uczestnikami spotkania. Zebrane spostrzeżenia posłużą do dalszych prac projektowych nad koncepcją urbanistyczno-architektoniczną części wspólnych terenów mieszkalnych osiedla przy ulicy Słonecznej.

Fotografia 1. Spotkanie warsztatowe odbywające się 10 września 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne

- Drugie spotkanie na etapie zbierania opinii i wniosków, które odbyło się 24 września 2018 roku w godzinach 16:00 – 18:00 w drewnianej altanie znajdującej się na obszarze opracowania. Mimo niesprzyjających warunków pogodowych w spotkaniu wzięło udział 16 osób. Celem drugiego warsztatu było określenie wagi i pilności realizacji poszczególnych wskazań określonych na pierwszym warsztacie. Podczas warsztatu na stoliku została utworzona tabela z podziałem na priorytety i czas realizacji, a uczestnicy mieli za zadanie przyporządkować poszczególne problemy/sugestie do odpowiedniego miejsca, nadając im priorytet i pilność wykonania. Faza priorytetyzacji jest jedną z ważniejszych części metody PFR. Etap ten „zarządza” oczekiwaniami mieszkańców i pomaga im zrozumieć, dlaczego nie wszystko, co zostało zidentyfikowane może zostać osiągnięte i niezbędne jest dalsze poszukiwanie alternatywnych rozwiązań. Istotne jest także nadanie ram czasowych, aby osadzić realizację danych zadań w czasie. Dzięki temu etapowi mieszkańcy również uświadamiają sobie, że wszystkie potrzeby nie mogą zostać zrealizowane od razu, co sprawia, że ich oczekiwania stają się bardziej realne. Podczas spotkania dla wszystkich obecnych na miejscu przewidziany był również serwis kawowy.

Fotografia 2. Spotkanie warsztatowe odbywające się 24 września 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne

- Spotkanie podsumowujące poprzednie dwa spotkania odbyło się 19 października 2018 roku w godzinach 16:00 – 18:00 w drewnianej altanie znajdującej się na obszarze opracowania. Spotkanie podsumowujące miało na celu uzgodnienie konkretnych zmian programowo-przestrzennych, wynikających z przeprowadzonych wcześniej etapów procesu partycypacyjnego i opierało się na wypracowanych uprzednio ideach oraz ich hierarchii, przetworzonych w propozycje dotyczące sposobów zagospodarowania przestrzeni. Opracowane przez projektantów konkretne propozycje programowo-przestrzenne ukazane zostały na wykorzystywanej już uprzednio ortofotomapie w skali 1:150 z naniesionymi budynkami. Rezultatem warsztatu było podsumowanie dotychczasowych działań partycypacyjnych oraz prezentacja syntezy przedstawionych przez uczestników pomysłów dotyczących zagospodarowania przestrzeni przy ul. Słonecznej. Na ortofotomapie przedstawiającej cały obszar opracowania zostały zaprezentowane zostały wnioski z poprzednich spotkań w postaci przetworzonych pomysłów na zagospodarowanie przestrzeni, pierwotnie zaproponowanych przez uczestników. Każda kartka była przymocowana w sposób, który umożliwiaił łatwe jego usunięcie lub przemieszczenie. Uczestnicy spotkania mogli przemieszczać kartki i przyklejać w wyznaczonym miejscu. Takie

rozwiązanie umożliwiało dalszą pracę zarówno nad programem jak i formą zagospodarowania przestrzennego.

Fotografia 3. Spotkanie podsumowujące odbywające się 19 października 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne

- Wernisaż i prezentacja ostatecznej wersji koncepcji odbyła się w terminie 11 grudnia 2018 r. w godzinach 17:00 – 19:00 w Świetlicy Środowiskowej przy ul. Za Torem 3b. Uczestnicy wernisażu mieli okazję obejrzeć końcową wersję koncepcji oraz zadać pytania projektantom. Prezentacja koncepcji odbywała się w tym samym miejscu w terminie od 7 do 11 grudnia 2018 r.

4. Opis problemów pojawiających się w trakcie realizacji zadania

Wśród zaobserwowanych problemów pojawiających się w trakcie realizacji zadania można wyróżnić nierównomierne zaangażowanie mieszkańców budynków mieszkalnych przy ul. Słonecznej. Mieszkańcy osiedla przy ulicy Słonecznej stanowią zintegrowaną społeczność, podczas spotkań można było zaobserwować bliskie relacje między nimi i troskę o najbliższe otoczenie, z którego korzystają. Chętnie dzielili się wiedzą i przemyśleniami. Lokalizacja działań oraz prowadzona kampania promocyjno-informacyjna również miała duży wpływ na zaangażowanie mieszkańców. Wybór terminu i pory dnia sprawiło, że wszystkie zainteresowane osoby mogły swobodnie wziąć udział w organizowanych spotkaniach. W trakcie realizacji działań partycypacyjnych nie zaobserwowano większych problemów i przeszkód w ich organizacji.

Na podstawie rozmów z uczestnikami można wywnioskować, że szczególną aktywność przejawiali mieszkańcy budynków nr 14,12 oraz 8. Mieszkańcy budynku nr 10 nie brali aktywnego udziału w prowadzonych działaniach, pomimo organizacji spotkań w bliskiej odległości od budynku. Uczestnicy spotkań potwierdzili, iż mieszkańcy tego budynku są mniej zaangażowani w sprawy lokalne na tle pozostałych mieszkańców osiedla.

Wśród problemów pojawiających się w trakcie realizacji zadania zauważyć można brak uczestnictwa przedstawicieli zaproszonych podmiotów gospodarczych i instytucji zlokalizowanych w pobliżu obszaru opracowania. Mogłoby to być spowodowane porą dnia, ponieważ spotkania realizowane były popołudniu i osoby zatrudnione w zaproszonych podmiotach i instytucjach były już poza miejscem pracy.

5. Wnioski i obserwacje z prowadzonych działań

Na podstawie przeprowadzonych działań można wyciągnąć wnioski, iż mieszkańcy obszaru przy ul. Słonecznej są mocno zaangażowani w działania prowadzone w ich najbliższej okolicy. Byli otwarci na prowadzony proces partycypacji i chętnie brali udział w spotkaniach. Na każdym spotkaniu obecnych było między 15 a 20 uczestników, w większości były to osoby uczestniczące w każdym z działań. Wśród postulatów zgłaszanych przez uczestników można wskazać na duży udział takich, które odnoszą się do poczucia bezpieczeństwa (oświetlenie, monitoring) oraz stworzenia miejsca, w którym mieszkańcy mogli wspólnie spędzać czas. Głównym aspektem poruszonym przez mieszkańców były warunki dojazdu do budynków mieszkalnych. Uczestnicy spotkania podkreślali niezbędne utwardzenie nawierzchni drogi, co ograniczy dyskomfort w poruszaniu się po niej. Wśród negatywnych następstw obecnej nawierzchni podkreślano, iż poruszające się po niej samochody unoszą wiele kurzu w okresie letnim, natomiast na wiosnę i jesień pojawia się błoto, co utrudnia poruszanie się.

Podczas pierwszego spotkania warsztatowego można było zaobserwować, że uczestnicy w większości przyszli z gotowymi pomysłami dotyczącymi przyszłego zagospodarowania przestrzeni, co wskazuje, że byli przygotowani do składania konkretnych propozycji i przeanalizowali potrzeby. Mieszkańcy byli bardzo przywiązani do swoich propozycji i nie chcieli zgadzać się na propozycje, które sprzyjałyby poprawie estetyki oraz byłby zgodnie z tradycjami budowlanymi regionu.

Uczestnicy spotkań zdecydowanie nie chcieli się zgodzić na zmianę funkcji budynków gospodarczych, pomimo argumentów przedstawianych przez facylitatorów spotkań. Głównym argumentem za zachowaniem obecnej funkcji była konieczność przechowywania dobytku, który nie mieści się w mieszkaniach oraz piwnicach. Mieszkańcy wspominali w rozmowach, że w piwnice wykorzystywane są do składowania opału i jedynym miejscem do przechowywania większych przedmiotów są właśnie komórki w budynkach gospodarczych. W przypadku budynku gospodarczego, który uległ spaleni, mieszkańcy przyjęli możliwość zmiany funkcji budynku.

6. Wytyczne do koncepcji zagospodarowania terenu

Wytyczne do koncepcji zostały opracowane na podstawie informacji przekazanych przez uczestników oraz facylitatorów spotkań warsztatowych. Przemyslenia i propozycje składane zostały następnie przeformułowane na konkretne wytyczne, będące spójne z wnioskami uczestników spotkań warsztatowych. W pierwszej kolejności pojawiały się oczekiwania związane z obiektami znajdującymi się już na obszarze opracowania oraz wyposażenia terenów wspólnych. Wśród wytycznych z tej grupy możemy wyróżnić:

- Remont chodnika/nawierzchni, szczególnie przed wejściem do budynków mieszkalnych,
- Obudowę istniejących kontenerów na śmieci,
- Przeznaczenie budynków gospodarczych z ich dotychczasową funkcją,
- Eliminację szkodników, w tym przypadku gryzoni będących w piwnicach i budynkach gospodarczych,
- Odwodnienie piwnic, co spowoduje, że piwnice nie będą zalewane.

Druga grupa wytycznych dotyczy wyposażenia, które jest oczekiwane przez korzystających z obszaru przy ul. Słonecznej:

- Montaż oświetlenia przed budynkami,
- Montaż ławek, zadaszeń oraz koszy na śmieci,
- Budowa siłowni plenerowej/boiska uniwersalnego,
- Ustawienie tablicy informacyjnej,
- Montaż kamery monitoringu,
- Stworzenie ogródków przydomowych,
- Budowa parkingu dla mieszkańców oraz przeznaczenie miejsc parkingowych dla niepełnosprawnych,
- Budowa miejsca przeznaczonego do spotkań mieszkańców i na imprezy lokalne,
- Budowa miejsca zabaw dla dzieci.

Wszystkie potrzeby budowy lub montażu nowych elementów architektury powinny wpisywać się w istniejące rozwiązania architektoniczne i budowlane nawiązujące do tradycji budowlanych tego regionu. Elementy małej architektury powinny być spójne z dotychczasowym zagospodarowaniem obszaru.

7. Prowadzone działania informacyjno-promocyjne

Działania informacyjno-promocyjne były realizowane za pomocą wielu środków przekazu, takich jak:

1. Plakaty informacyjne,
2. Ogłoszenie na stronie Urzędu Miasta Rybnik,
3. Ogłoszenie na portalu społecznościowym,
4. Dedykowane wydarzenie na portalu społecznościowym,
5. Ogłoszenie na lokalnym portalu internetowym,

6. Zaproszenia skierowane do lokalnych przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych

1) Plakaty informacyjne rozwieszane były przed każdym wydarzeniem, co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem. Plakaty w formacie B2 umieszczane były przy wejściach do budynków na ul. Słonecznej oraz w miejscach w najbliższej okolicy: sklepie na ul. Słonecznej oraz Szkole Podstawowej nr 3. Na plakatach znajdowały się informacje dotyczące terminu, miejsca oraz celu konkretnego wydarzenia. Ponadto zamieszczona była informacja o organizatorze wydarzenia i logotypami wskazującymi na współfinansowanie unijne.

Fotografia 4. Plakat na osiedlu przy os. Słoneczna

Źródło: Opracowanie własne

2) Ogłoszenie na stronie Urzędu Miasta znajdowało się w zakładce „Rewitalizacja”. Ogłoszenie zawierało krótki tekst poświęcony konkretnym działaniom oraz plakat.

Fotografia 5. Informacje na stronie Urzędu Miasta Rybnik

Źródło: <https://www.rybnik.eu/dla-mieszkancow/aktualnosci/aktualnosc/warsztaty-dla-mieszkancow-osiedla-przy-ul-slonecznej/>

3) Ogłoszenie na portalu społecznościowym zostało zamieszczone dzięki uprzejmości Referatu Rewitalizacji Urzędu Miasta, na stronie Rybnik ReWITA.

Fotografia 6. Informacja na stronie Rybnik ReWITA

The image shows a Facebook post from the page 'Rybnik ReWITA'. The post is titled 'Rybnik ReWITA dodał(a) wydarzenie.' and is dated '4 godz. -'. The text of the post describes a project by 'Konsorcjum Utila Sp. z o.o. & Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach' for the development of a residential area on 'ul. Słonecznej' in Rybnik. It mentions that the project is being implemented on the order of the 'Urząd Miasta Rybnika'. The post also states that during workshops with residents and local businesses, they are discussing needs and expectations. Below the text are three photographs: a street view, a park area with benches and a sculpture, and a close-up of a sculpture. The post includes a banner for 'KONSULTACJE SPOŁECZNE DOT. KONSEPCJI PRZESTRZENI TERENÓW MIESZKALNYCH NA OSIEDLU PRZY UL. SŁO' and a section for the event 'Konsultacje dla mieszkańców ul. Słonecznej' on 'PON., 10 WRZ O 16:00'. It shows that 2 people have joined the event. Logos for 'Fundusze Europejskie', 'Rzeczpospolita Polska', 'Miasto Rybnik', and 'Unia Europejska' are visible at the bottom of the post.

Rybnik ReWITA dodał(a) wydarzenie.
4 godz. -

Konsorcjum Utila Sp. z o.o. & Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach realizuje projekt dotyczący opracowania koncepcji architektoniczno-urbanistycznej zagospodarowania części wspólnych terenów mieszkalnych osiedla przy ul. Słonecznej w Rybniku. Projekt realizowany jest na zlecenie Urzędu Miasta Rybnika.

Podczas warsztatów wspólnie z mieszkańcami i podmiotami gospodarczymi działającymi na tym terenie porozmawiamy o tym, jakie są istniejące potrzeby i oczekiwania dotyczące najbliż... Zobacz więcej

ONSULTACJE SPOŁECZNE DOT. KONSEPCJI PRZESTRZENI
TERENÓW MIESZKALNYCH NA OSIEDLU PRZY UL. SŁO

PON., 10 WRZ O 16:00
**Konsultacje dla mieszkańców
ul. Słonecznej**
2 osoby wezmą udział

✓ Wezmę udział ▾

Źródło: <https://www.facebook.com/events/449430422130439/>

4) Dedykowane wydarzenie na portalu Facebook zostało stworzone na stronie Rybnik ReWITA przed warsztatami, które odbyły się 10 i 24 września 2018 roku. Taki sposób poinformowania mieszkańców przyniósł efekt, ponieważ osoby, które zaznaczyły swoją obecność pojawiły się następnie na spotkaniu konsultacyjnym.

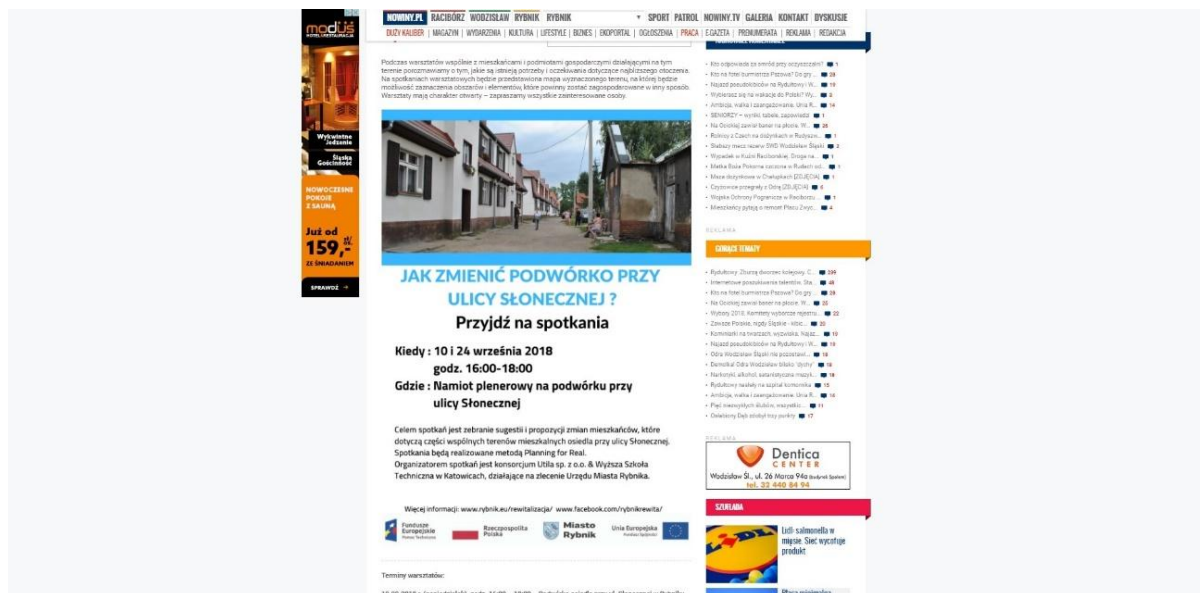
Fotografia 7. Dedykowane wydarzenie na portalu społecznościowym Facebook

Źródło: <https://www.facebook.com/events/449430422130439/>

- 5) Ogłoszenie na lokalnym portalu internetowym Nowiny zostało opublikowane 3 września 2018 roku i informowało o spotkaniach warsztatowych odbywających się 10 i 24 września. Ogłoszenie zawierało krótką notkę prasową informującą o wydarzeniach oraz plakat.

Fotografia 8. Informacje na stronie Nowiny.pl

Źródło: <https://www.nowiny.pl/biznes/142569-jak-zmienic-podworko-przy-ulicy-slonecznej-w-rybniku.html>

- 6) Zaproszenia były wysyłane drogą mailową tydzień przed realizowanymi działaniami. Zostały skierowane do przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, którzy prowadzą działalność lub znajdują się w bliskiej odległości od obszaru opracowania. Wśród zaproszonych podmiotów była: Parafia pw. Św. Jana Sarkandra, Szkoła Podstawowa nr 3 im. św. Stanisława Kostki, Przedszkole nr 3, Rada dzielnicy Paruszowiec Piaski, Stowarzyszenie 17.